

Hi ha amenaces que no moren mai

Passejar

Passejar ja no és moda, o no ho és tant, com ho havia estat durant el segle XIX, romàntic per excel·lència en tota la seva primera meitat. Els romàntics van descobrir les gràcies de la naturalesa com mai abans cap altra civilització d'Europa les havia preuades. Grecs i romans no passejaven gaire: s'estimaven més anar al gimnàs o a la palestra, on s'exercitaven per a allò que era ocupació principal dels ciutadans lliures, la guerra. Els homes medievals no passejaven: anaven a cavall. Els dels segles moderns van haver d'esperar que s'enderroquessin les muralles de les ciutats medievals per tenir a l'abast la naturalesa, abans temuda a causa dels assalts i els robatoris. I, a l'altre cap d'aquesta evolució, les grans ciutats, als nostres dies, no estan fetes exactament per passejar, sinó per badar: són les ciutats amb passatges comercials i aparadors les que van donar aquesta figura tan ben presentada a la literatura d'aquell segle, des de Poe fins a Baudelaire, després estudiada per Walter Benjamin.

Però, com hem dit, el moment per antonomàsia per fer caminades per la naturalesa van ser les dècades romàntiques: van passejar Wordsworth i Byron, Goethe i Hölderlin, Hugo i Lamartine, Joaquim Rubió i Jacint Verdaguer. Sense aquestes passejades no haurien trobat els motius naturals que tant els agradaven –el Llobregat, el Canigó–, i que van ser moda preeminent en la literatura d'aquella època. Així comença el cicle de cançons *La bella molinera*, de Schubert: “Passejar agrada al moliner, passejar; / no serà mai bon moliner / si no li agrada passejar...”

Avui, com s'ha dit, encara que les muralles romanes, medievals o modernes han estat enderrocades quasi pertot –és evident a Barcelona, com assenyalen les rondes del segle XVIII–, les ciutats no acaben de convidar a la passejada si no és per aquella tendència a tafanejar o a fer-se veure tan propi de les dames del passeig de Gràcia cantades per Josep Carner: “Ara veieu si no és cortesia / veure les dames en plàcida via, / totes folrades i amb joies de preu...”

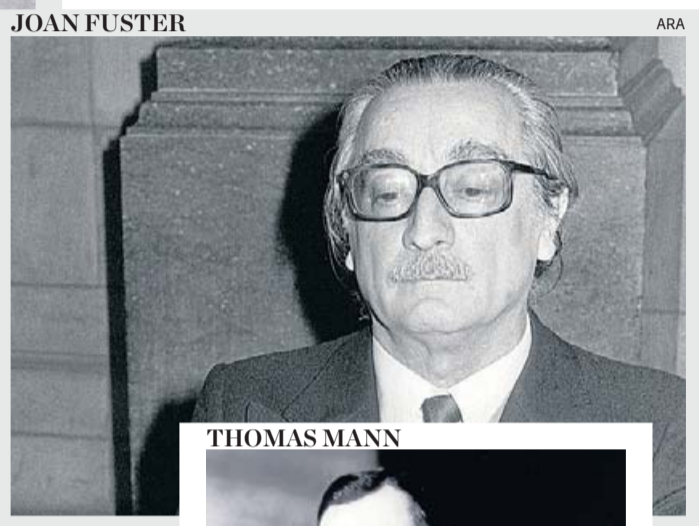
De Robert Walser ens arriba ara gràcies a l'Editorial Flâneur un llibre tot delícia, *La passejada*, completat amb l'assaig *Le promeneur solitaire*, de W.G. Sebald, traduccions de Teresa Vinardell i Anna Soler Horta. Walser, que era un dels pocs autors coetanis que Kafka admirava i llegia amb profit, va passejar tota la vida –entre altres raons, perquè no tenia diners per agafar el tramvia–, i va morir, justament, caminant per la neu. No era per deport ni per esport; era per escriure aquest llibre que he esmentat. ♦♦

WIKIPEDIA

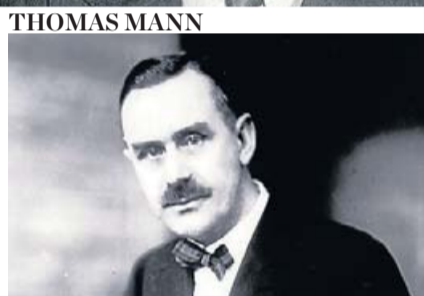

ALBERT CAMUS

JOAN FUSTER

ARA

THOMAS MANN

HULTON ARCHIVE / GETTY

Ignorar certes plagues i fer veure que no existeixen només farà que s'estenguin i ho arrasin tot

L'escriptor que no volia ser còmplice de la injustícia

“Quan totes les forces de l'home semblaven confabulades contra l'home, Camus va alçar la seva veu severa enfront de les amenaces: enfront de totes les amenaces. Es negà a ser còmplice de la injustícia, del dolor i de la mort –si és que tot això no és la mateixa cosa–, vinguessin d'on vinguessin. S'hi negà, i va fer d'aquesta negativa la matèria dels seus llibres”. Són paraules de Joan Fuster en el pròleg a la seva traducció de *La pesta*, d'Albert Camus, publicada per Edicions 62. El savi de Sueca destaca la tenacitat de Camus a l'hora de desemascarar el fariseisme i el fanatisme. Convençut que el sofriment humà era injustificable i injust, el francès va militar a favor de l'home i en contra de les agressions i opressions que pateix.

Un matí d'abril a la ciutat d'Orà, el doctor Bernat Rieux ensopega al mig del replà amb una rata morta. El porter de l'edifici li diu que a la casa no hi ha rates, que si n'ha vist una la deu haver portada algú de fora. L'endemà les rates mortes són tres. El porter afirma amb convicció que les deuen haver deixat uns bromistes de mal gust. Al cap de poc els cadàvers de rates a la ciutat ja es compten per milers. I moltes persones comencen a presentar uns

síntomes alarmants: bonys, taques fosques a la pell i febre alta. Els casos mortals es multipliquen, sembla evident que és una epidèmia. Ningú gosa donar-li un nom. El doctor Rieux en parla amb un altre metge. Tots dos saben de què es tracta, però també saben que els diran que això és impossible, que fa anys que aquesta malaltia ha desaparegut dels països temperats.

Vindrà un dia que la pesta despertarà les seves rates

“Però negar els fets no els fa desaparèixer –escriu el pensador neerlandès Rob Riemen a propòsit de la novel·la de Camus–, i quan l'epidèmia s'ha estès per tota la ciutat cal donar al fenomen el seu nom: la pesta!” Als Estats Units, observa Riemen, la paraula *problema* és tabú: no es pot parlar de problemes sinó de reptes. I a Europa és tabú parlar de feixisme per referir-nos a fenòmens polítics contemporanis. Feixisme, avui? I ara, això és impossible, fa anys que el feixisme és mort i enterrat.

Al final de la novel·la camusiana, la gent celebra la fi de l'epidèmia, però el doctor Rieux no comparteix l'entusiasme massiu: “Escoltant els crits d'alegria que pujaven de la ciutat, Rieux pensava que aquella alegria estava sempre amenaçada. Perquè ell sabia el que la multitud jo-

iosa ignorava i que es pot llegir en els llibres: que el bacil de la pesta mai no mor ni desapareix, que pot estar adormit durant desenes d'anys en els mobles i en la roba, que s'espera pacientment a les cambres, als cellers, a les maletes, als mocadors i als paperots, i que, potser, vindrà un dia que, per a dissort i al·lisonament dels homes, la pesta despertarà les seves rates i les enviarà a morir en una ciutat feliç”.

El fantasma del feixisme sempre està disposat a fer mal

Rob Riemen ens diu que Albert Camus, com també Thomas Mann, van entendre al final de la Segona Guerra Mundial que el feixisme no havia estat vençut. Es van adonar que el bacil del feixisme sempre estarà present al si de la democràcia de masses. “Negar aquest fet o donar un altre nom al bacil no ens hi farà més resistents, sinó tot al contrari”, argumenta Riemen en el llibre *Per combatre aquesta època* (Arcàdia en català i Taurus en castellà), que recull dos assajos breus. El primer pas per lluitar contra el feixisme és admetre que torna a estar actiu dins la nostra societat. I anomenar-lo pel seu nom, sense eufemismes. Només així podrem frenar o aturar l'epidèmia. I no, no serà mai una victòria definitiva. ♦♦